

Ohcanvuđot ortnega njuolggadusat 2016 – sámi lágádusat

Njuolggadusaid ulbmilin lea addit deavddamearrádusaid Sámedikki bušehtii.

Mihttomearit ja ulbmilolahusa eavttut

Mihttomearri:

Váikkuhit sámi lágádusaid nannema

Ulbmilolahusa eavttut:

- Lágádusa gealbudandoaimbajuid lohku.
- Sámegielat almmuhemiid lohku.
- Buvttaduvvon sámegielat oahpponeavvuid lohku

Hálddašeapmi:

Doarjjahálddašeapmi galgá dávistit Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaide, ja Sámedikki bušehtii.

Sámedikki dievasčoahkkin mearrida juolludeami jahkásaččat Sámedikki bušehta bokte ja sáhtá válljet ángiruššansurggiid.

Sámediggi hálddaša ohcanvuđotortnegiid hálddahuslága mielde.

Ovttaskas mearrádusaid mat lea dahkkojuvvon dáid njuolggadusaid mielde sáhtá váidit Sámedikki váiddalávdegoddái, gč. hálddahuslága § 28.

Sámediggi almmuha doarjagiid Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid mielde.

Doarjjaoažžut/Geat sáhttet ohcat:

- Fitnodagat

Fitnodagat mat ožžot dorjaga, galget leat registrerejuvvon Norgga Ovtadatregistarii. Doarja ii addojuvvo olgoriikka fitnodagaide mat leat registrerejuvvon Norggas (NUF).

Ohcanáigemearri:

Ohcanáigemearri 01.05. Ohcamat mat leat sáddejuvvon dán dáhtona marjń eai oppa meannuduvvo ge.

Gáibádusat ohcamii:

Ohcan sáddejuvvon Sámediggái ohcanáigemeari siste. Ohcamis ferte deavdit buot áiggis áigái gustovaš gáibádusaid mat gáibiduvvojit ohcanskovis. Ohcamat mat eai deavdde ohcaneavttuid, hilgojuvvojit.

Ohcamiin galgá árvvoštallojuvvot sáhtá go sohkabealeperspektiiva váikkuhit proševtta čadaheapami dahje bohtosii ja mo dan dalle sáhtášii fuolahit.

Ohcamis galget leat buot dat dieđut mat gáibiduvvojit Sámedikki ohcanskovis.

Doarjjaohcan galgá leat beaiváduvvon ja vuolláičállojuvvon. Sus guhte vuolláičállá ohcama, galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga. Ohcan berre devdojuvot Sámedikki ohcanskovvá.

Ohcci galgá addit Sámediggái buot dieđuid mat leat dárbbaslaččat vai sáhtá meannudit ohcama, dása gullet maid dieđut vejolaš eará almmolaš doarjagiid birra.

Buot prošeavttain galgá leat bušeahtta mii čájeha gollomeroštusa mii čatnas doaibmajuiide ja ruhtadanplánii ja prošeaktačilgehus mii válddaha prošeavtta čielga mihttomerii, vuodustusa, eaiggátbeliid, fálkalaš sisdoalu, ovdánanplána deatalaš áigemuttuid ektui, vejolaš gaskkusteami, báikkálaš čatnaseami ja prošeavtta čađahanvejolašvuoda.

Ortnega erenoamáš njuolggadusat:

Lágádusat mat ollašuttet čuovvovaš eavttuid. Dieđut galget boahtit ovdan ohcamis:

- Lágádusa mihttomearrin galgá vuosttažettiin leat sámi girjjálašvuoda almmuheapmi.
- Lágádus galgá leat almmuhan unnimusat 10 namahusa marjimus golmma doaibmajagis.
- Lágádusa buttogálvohtu galgá leat unnimusat 500 000 ru jahkái.
- Almmuheamit sámegillii galget leat 75 % bruttogálvođus.
- Visogovva mii čájeha man stuorra oassi bruttogálvođus leat sámegielat almmuheamit 2014:s. Visogova galgá registrerejuvvon dahje stáhtaaudiserejuvvon revisora duođaštit.

Meroštallannjuolggadusat:

a) Doarjja gealbudeapmái

15 % jahkásaš rámmas juogaduvvo luohhta daidda geain lea vuoigatvuohta oažžut doarjaga ja geat ollašuttet doarjjaeavttuid. Doarjja galgá geavahuvvot gealbudeapmái, kursaoassálastimii ja eará oahpahussii.

b) Doaibmadoarjja

50 % jahkásaš rámmas juogaduvvo lágádusaid doaimmaid vuodul, sihkarastin dihtii eanet sámegielat almmuhemiid buvttadeami. Doarjaga meroštallamis biddjojuvvo vuodđun jagi 2013 sámegielat almmuhemiid ollislaš bruttogálvođu proseantaoassi.

20 % jahkásaš rámmas juogaduvvo daid lágádusaide, mat buvttadit sámi oahpponeavvuid, sin buvttadusa vuodul. Oahpponeavvun lohkojuvvojit prentejuvvon ja digitála oahppogirjijt, bargogirjijt, oahpaheaddjibagadusat, fáddágirjijt dahje gihppagat, gáidusoahpahusprográmmat, pedagogalaš prgrámmagálvvut, audiovisuála oahpponeavvut, čuovgaárkkat, plánššat, modeallat, mállat, spillat, duhkorasat ja eará ovdanbuktimat mat geavahuvvojit olles vuodđooaphahusas. Doarjga meroštallamis biddjojuvvo vuodđun ollislaš sámegielat oahpponeavvuid almmuhemiid proseantalohku 2013 bruttogálvođus.

c) Doarjja vuovdaleapmái/juogadeapmái

15 % jahkásaš rámmas juogaduvvo sámi almmuhemiid vuovdaleapmái/juogadeapmái. Juogadettiin doarjaga juohke lágádussii biddjojuvvo vuodđun dat proseantaoassi maid lágádus lea ožžon čuoggás b) Doaibmadoarjja.

Definišuvnnat:

Doaibmagollun lohkkovuođot: rehketdoallo- ja revišuvdnabálkkážit, reantogolut, divadat, eará finánsagolut, vearro- ja divatgolut, elrávdnji, vistegolut, dáhkádušat, penšuvdnagolut, sosiálagolut, eará gargiidgolut, stivrabálkkážit, stivragolut, fitnodatčoahkkin- ja váldočoahkkingolut, árvonjeaidimat ja -geahpedeamit.

Sosiálagollun lohkkovuođot: bargiid skeaŋkkat, bargiid kurssat, friija kantiidna ja eará sullasaš ovddut.

Investeremin lohkkovuođo oamastusoassi mii bistá ja man geavahanáigi lea 3 jagi ja ahte oastinhaddi lea 15 000 ru dahje eanet earret momssa (guoská momsageatnegasaide).

Ohcamiid árvvoštallan ja vuoruheapmi:

Ohcamat árvvoštallojuvuođot ekonomalaš, márkaniidguoski, tehnikkalaš, servodatlaš ávkki, dáiddalaš, fágalaš ja eará guoskevaš beliid vuodul, earret eará leago geavahas vejolaš čađahit.

Ohcamiid árvvoštallamis deattuhuvuođot fágalaš sisdoallu, ámmátlašvuohta ja kvalitehta. Raporterema váilun ovddit áššiin deattuhuvuo.

Ohcamiid meannudeami oktavuodas sáhtá Sámediggi árvvoštallat ohcci/doaimma guhkes áiggi birgenvejolašvuođa, stabilitehta, nanusvuođa ja čađahannávccaid. Sámediggi sáhtá viežžat kredittadieđuid ohcci birra.

Oppalaš eavttut:

Doaibmabidju ii sáhte leat čađahuvvon dahje álggahuvvon ovdalguo Sámediggi lea ožžon ohcama. Erenoamáš ákkaid vuodul sáhtá spiehkastit dán njuolggadusas.

Fitnodagat, institušuvnnat ja organisašuvnnat mat ožžot doarjaga, galget leat registrerejuvvon Ovttatregistarii Norggas.

Ohcci galgá addit Sámediggái buot dieđuid mat leat dárbbaslaččat vai sáhtá meannudit ohcama, dása gullet maid dieđut eará almmolaš doarjagiid birra.

Ohcci doaibma galgá dávistit gustovaš lágaide ja njuolggadusaide, dát guoská maiddái vearro-, divat- ja rehketdoalloláhkaaddimii.

Manjá doarjjamearrádusa sáhtá leat váldonjuolggadus ahte ii addojuvvo eanet doarjja seamma doaibmabidjui/prošektii.

Doarjjaoažžu galgá almmuhit ahte Sámediggi lea dorjon doaibmabidju/prošeavtta.

Mearrádus ja dohkkeheapmi:

Doarjjareive galgá čállojuvot Stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid mielde, gč. čuoggá 6.3.3.

Mearrádusas galget dasto leat dieđut váiddavejolašvuođa, váiddaáigemeari, váiddainstánsa birra ja lagabui dan birra movt váidit, ja dasto vuogiatvuođa birra geahččat ášši áššebáhpiriid, gč. hálddašanlága § 27.

Doarjjaoažžu galgá ovdal go lea gollan 5 vahku doarjjareive dáhtona rájes čálalaččat dohkkehit doarjjaeavttuid. Jos Sámediggi ii oaččo eavttuid dohkkeheami, sihkkovuođo doarjja duodii eanet dieđiteahhtá. Sus guhte vuolláičállá doarjjaeavttuid, ferte leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga/ áshusa jna.

Gárvvistanáigemeari ja maŋiduvvon áigemeari:

Prošeakta galgá gárvvistuvvot maŋimusat jagi maŋŋá doarjjareivve beaivádeami.

Erenoamáš ákkaid vuodul sáhtá doarjjaoažžu čálalaččat ohcat guhkit áigemeari prošeavtta/doaibmabiju gárvvisteapmái. Ohcan galgá vuodustuvvot.

Doarjjaoažžus lea vuoigatvuohta oažžut áigemeari guhkiduvvot jos Sámediggi gáibida rievdadit prošeavtta maŋŋá go dat lea álggahuvvon.

Rievdadusat doarjjaevtuin:

Maŋŋágo lea ožžon doarjjalohpádusa, de lea doarjjaoažžus aldis geatnegasvuohta dieđihit doarjjaevtuid vejolaš rievdadusaid birra.

Doarjjaoažžu ii sáhte čađahit mearkkašahti rievdadusaid guoskevaš prošeavttas dahje doaibmajus ovdalگو lea čálalaččat dieđihan Sámediggái ja ožžon Sámedikki čálalaš dohkkeheami. Dohkkehuvvon ruhtadanplána ja investerenplána rievdadeapmi adnojuvvo álo mearkkašahti rievdadussan.

EEO:

Sámedikki doarjjaortnegat galget leat EEO-šiehtadusa njuolggadusaid rámmaid siskkoabealde stáhtadoarjagiid ektui. Sámediggái gusket EEO-šiehtadusa mearradusat seamma láhkai go stáhta- gieldda- ja fylkkahálddašeapmái dan ektui movt almmolaš doarjagat galget juolluduvvot.

EEO – njuolggadusat. Eai gusto doarjaga juolludeami oktavuodas organisašuvnnaide:

Doarjja juolluduvvo EEO-šiehtadusa unnibuš doarjaga njuolggadusaid mielde. Njuolggadusat unnibuš doarjagiid birra čuvvot skábmamánu 14. b. 2008 mannosáš láhkaásahusa nr 1213. Dáid njuolggadusaid mielde ii sáhte doarjjaoažžu vuostáiváldit unnibuš doarjaga eanet go oktiibuot 200 000 Euro (su. 1,6 miljon ruvnu 2011:s) seamma dahje eanet gálduin 3 rehketdoallojagi áigodagas.

Ovdalگو doarjaga sáhtá máksit, ferte doarjjaoažžu duođaštit Sámediggái ahte ii leat ožžon unnibuš doarjaga eará sajiin máksinjagis dahje guovtti ovddit jagiin mat oktiibuot oktan Sámedikki doarjagiin gaskamearálaččat leat eanet go 515 000 Norgga ruvnu. Vejolaš ođđa almmolaš doarjjaohcamiid oktavuodas (beroškeahtá gos oažžu doarjaga) lea doarjjaoažžus geatnegasvuohta almmuhit dán doarjaga birra. Dieđihangeasku gusto 3 rehketdoallojagi fáladatáigemeari rájes.

ESA sáhtá geatnegahttit Sámedikki gáibidit doarjaga ruovttoluotta doarjjaoažžus jos doarjja ii leat juolluduvvon njuolggadusaid mielde dahje doarjjaoažžu ii geavat doarjaga dan ulbmilii masa lea addojuvvon.

Máksineavttut:

Jos doarjjaoažžu galggaš oažžut ruđaid, de ferte sáddet Sámediggái máksinávžžuhusa. Sus guhte vuolláičállá máksinávžžuhusa, galgá leat fápmudus geatnegahttit fitnodaga jna.

Doarjja máksojuvvo čuovvovaš eavttuid mielde:

50 % máksojuvvo dalle go prošeakta/doaibmabidju lea álggahuvvon ja 50 % dalle go mearrádusa eavttut leat ollašuttuojuvvon.

Jos ohcci ovdal lea ožžon doarjaga Sámedikkis ja doarjjaoažžu lea rihkkon doarjjaeavttuid, de sáhtá dat dagahit dan ahte máksimat bissehuvvojit dassážiigo eavttuid rihkkun lea nohkan. Muđui gustojit Boarásmuvvan gáibádusaid lága njuolggadusat (áššeboarásmanláhka).

Raporteren ja bearráigeahčču:

Doarjjaoažžu galgá raporteret ruđaid geavaheami birra. Sámedikki raporterenmála galgá geavahuvvot.

Ortnega sierra raporterenjuolggadusat ja áigemearit:

- Mildosat máksinávžžuhussii: raporta ruđaid geavaheamis meroštallannjuolggadusa b) várás, jahkereketdoallu, jahkediđáhus ja revisorduođaštus, sáddejuvvojit manimusat 1.10.
- Dasa lassin ahte ohcci sádde ovdditjagi jahkediđáhusa ja jahkereketdoalu ja ovdditjagi almmuhemiid logu, galgá ohcci raporteret doaimmaid meroštallannjuolggadusaid vuodul.

Dát guoská:

- Doarjjaoassái mii lea geavahuvvon gealbudeapmái
- Doarjjaoassái mii lea geavahuvvon vuovdaleapmái/juogadeapmái.

Rehketdoallu ruđaid geavaheamis galgá čájehit ollislaš goluid ja dietnasa. Dasa gullet prošeavtta/ doaibmabiju eará vejolaš doarjagat ja dietnasat. Rehketdollui sáhtá váldit mielde dušše dakkár goluid ja dietnasiid mat njuolga leat čadnojuvvon prošeavtta/doaibmabiju čađaheapmái. Dalle go lea dohkkehuvvon gollomeroštus, galgá rehketdoallu leat bardojuvvon nu ahte dan sáhtá buohtastahttit gollomeroštusain. Stuorra spiehkastagaid dohkkehuvvon gollomeroštusa ja rehketdoalu gaskka galgá kommenteret. Rehketdoalu galgá leat vuolláičállán jođiheaddji/ovddasvástideaddji.

Badjel 200 000 ruvdnosaš doarjaga ruhtageavaheami rehketdoalu galgá stáhtaautoriserejuvvon dahje registrerejuvvon revisora duođaštit. Revišuvdna galgá čađahuvvot áiggis áigái gustovaš nationála ja riikkaidgaskasaš revišuvdnastándárddaid vuodul. Revisora galgá identifiseret rehketdoalu ollislaš goluid ektui mat čatnasit doarjagii ja vejolaš geavatkeahces ruđaide. Dasa lassin ahte rehketdoallu lea čađahuvvon válddahuvvon rehketdoalloprinsihpaid vuodul, galgá revisora duođaštit ahte dat eavttut mat gustojit guoskevaš doarjaga geavaheapmái leat ollašuttuojuvvon.

Doarjjaoažžu gii lea registrerejuvvon momsaregistarii, galgá rehketdoalus čájehit goluid ja dietnasiid momssa haga. Dát ii guoskka sidjiide geat leat luvvejuvvon momsadivadis dahje ožžot spiehkastit momsadivada rehkenastimis.

Jos loahpalaš golut prošeavtta/doaibmabiju rehketdoalus leat unnit go dat dohkkehuvvon gollomeroštus mii bohtá ovdan mearrádusas, de sáhtá Sámediggi oanidit doarjaga vásttolaččat.

Sámediggi ja Riikarevišuvdna sáhttet dárkkistit geavahuvvojit go ruđat eavttuid mielde, gč. juolludusnjuolggadusaid § 10 nuppi lađđasa ja riikarevišuvdnalága § 12 goalmát lađđasa.

Doarjaga ruovttoluotta máksin ja sihkkun:

Prošeavtta gárvviteami oktavuođas galget geavatkeahtes doarjjaruđat máksojuvvot ruovttoluotta Sámediggái.

Sámediggi sáhttá gáibidit doarjaga ruovttoluotta máksojuvvot jos dat lea máksojuvvon menddo ollu.

Sámediggi sáhttá geassit doarjjalohpádusa ruovttoluotta dahje gáibidit ahte doarjja máksojuvvo ruovttoluotta jos:

- doarjjaoažžu lea rihkkon dieđihangeaskku
- doarjja ii geavahuvvo daid eavttuid mielde mat leat mearriduvvon doarjjareivves
- doarjja ii leat geavahuvvon juolludusa ulbmila mielde
- lea gáibiduvvon heaittiheapmi, ovddiduvvon reastaluvvangohčus, priváhta dahje almmolaš vealgešiehtadallamat leat rahppojuvvon doarjjaoažžu ektui dahje doarjjaoažžu heaitá máksimis máksámušaidis
- doarjjaoažžu eará duođalaš láhkái lea rihkkon dáid njuolggadusaid mearrádusaid

Jos doarjjaoažžu dákkár oktavuođain ii mávsse ruovttoluotta, de sáhttá Sámediggi rievtti bokte gáibidit máksojuvvot dan mii lea buorin. Jos ruđat eai máksojuvvo ruovttoluotta dan áigemeari sisa mii lea biddjojuvvon, de sáhttá gáibidit maŋŋoneami ovddas reanttuid vel lassin, gč. juovlamánu 17. b. 1976 mannosáš lága nr. 100 reanttuid birra maŋŋonan máksima oktavuođas jna.

Evalueren:

Sámediggi galgá jeavddalaččat árvvoštallat oažžun dihte dieđuid dan birra ahte leat go doarjjaortnegat beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihttomeriid ektui.